

IZLOŽBA O MILKI T(E)RNINI U POVODU
STOGODIŠNJICE POSLJEDNJEGA NASTUPA
U COVENT GARDENU, LONDON,
15. RUJNA 2006 – 20. SIJEČNJA 2007.

Oplemenjenost ljepotom

Ostvarenja ove istaknute pjevačice objave su savršene umjetnosti.

Tom je tvrdnjom Ludwig Eisenberg završio opširnu jedinicu o Milki T(e)rnini (1863–1941) u *Velikom biografskom leksikonu njemačkih pozornica u XIX. stoljeću*, objavljenu 1903. u Leipzigu. Tako se o velikoj hrvatskoj umjetnici razmišljalo na prijelazu 19. u 20. stoljeće. Ona je bila jednostavno *Termina*, zalag za najljepše interpretacije Wagnerovih likova koji su izlazili iz tada ustaljenih okvira božica i polubožica i postajali ljudska bića što se lome u vrtlogu snažnih i međusobno nepomirljivih osjećaja. Oplemenjivala ih je ljepotom pjevačkog umijeća koje se nije pokoravalo tada vladajućoj *beyreuthskoj školi* što glasnijega pjevanja na račun postizanja bogatstva boja i dinamike. Pjevala je Wagnera bez ijednoga ružnog ili forsiranog tona, ali sa snagom u izrazu, i njezine kreacije njegovih likova bile su veličanstvene u unutarnjem bogatstvu. A bila je i Puccinijeva Tosca, kojoj se, kako je sam autor poslije ustvrdio, »nijedna nikada nije približila«.

**Milka Ternina kao Brünnhilda u
Sumraku bogova**

Najveće pozornice Terninina slavila bile su Covent Garden i Metropolitan. Prvi je put došla u London 1895. i nastupila na koncertu, a od 1898. redovito je pjevala u Covent Gardenu. Od 1898. do 1906. u njemu je nastupila 56 puta, predstavila je izbirljivoj londonskoj publici svoje velike wagnerijanske kreacije i u njemu se 12. srpnja 1900. upisala u povijest kao prva uistinu velika interpretkinja kultnog opernog lika — Puccinijeve Toske. Posljednji je put u njemu pjevala prije stotinu godina 28. svibnja 1906.

Na inicijativu londonske Hrvatice Lady Beresford-Peirse i uz njezino zauzimanje Muzej grada Zagreba 2001. predložio je Kraljevskoj opernoj kući Covent Garden da u svojim posebno uređenim prostorima za povremene izložbe postavi izložbu o Milki Ternini. London je prihvatio prijedlog i svjestan njezina mjesta u svijetu opere otvorit će 15. rujna izložbene prostore velikoj hrvatskoj umjetnici. Izložba će biti otvorena do 20. siječnja 2007.

Iz bogate zbirke predmeta Milke Ternine iz njezine ostavštine, koju je obradila muzejska savjetnica u Muzeju grada Zagreba Nada Premerl, izabrani su oni što će najbolje dočarati tijek karijere i ličnost operne primadone koja je surađivala s poznatim i slavim osobama svojega doba i s njima njegovala prijateljstva. Prema programskim ceduljama koje je prikupio dr. Ivan Mirmik, Ternina je ostvarila 65 uloga i oko 1200 nastupa. Izabrane su slike njezinih najljepših likova, predmeti što ih je nosila na sceni i koje su joj darivali, fotografije s posvetama punim poštovanja i divljenja Puccinija, Mascagnija, Leoncavalla, Enrica Carusa, Lotte Lehmann, Jana Kubelika. Slikana je u opravi na kojoj se ističe bogati broš od briljanata što joj ga je darovao ruski car Nikolaj II kada je 1896. pjevala prigodom njegovih krunidbenih svečanosti. Posebnu pozornost zacijelo će pobuditi četiri raskošna kostima umjetnice iz uloga Toske, Elizabete u *Tannhäuseru* i Izolde u *Tristanu i Izoldi*, kojima je uz mnogo ljubavi i predana restauratorskog rada vraćen izvorni sjaj, te niz izvornih akvareliranih nacrti za njih i za još neke druge, koje je izradio engleski slikar Percy Anderson (1850–1928). U suradnji s *trodimenzionalnom umjetnicom*, koja je u svojoj modernosti suvremena pa je opernu umjetnost shvaćala u sveukupnosti njezinih sastavnica, Anderson je zašao u svijet Wagnera, Mozarta, Puccinija, Mascagnija, Ponchiellija i dao prelijepo nacрте vrijedne ne samo u svojoj funkcionalnosti nego i kao zasebno umjetničko djelo. Takva suradnja između kostimografa i interpretkinje i danas bi izazivala pozornost, a u ono je doba zacijelo bila rijetka, ako ne i jedina. I to svjedoči o Ternininoj posebnosti i veličini njezina značaja. Pozornost će izazvati i fotografije umjetnice, najčešće snimljene u tadašnjem kulturnom Münchenskom Dvorskom atelijeru Elvira, te one koje je snimio službeni fotograf Metropolitana, belgijski kipar Aimé Dupont. Popratni tekstovi u katalogu donose neke nove momente u sagledavanju Ternine kao osobe, a bogat likovni dio bolje je smješta u kontekst vremena. Isječci iz onodobnoga tiska svjedoče o tome kako su kritičari opširno opisivali svaki njezin ton, mimiku, pokret, gestu. Tako se dopunjuje spoznaja o tome kakva je osoba bila Ternina i kakav je bio njezin umjetničko-socijalni status u vremenu koje je obilovalo velikanima. Po onima koje smo tada i mi imali, spomenimo Nikolu Teslu, kojega je posjećivala u njegovu znanstvenom kabinetu, mala je Hrvatska, iako tek sastavni dio velike Austro-Ugarske Monarhije, bila prepoznata i vrednovana. Vjerovati je da će taj zanimljiv kulturno-povijesni projekt imati odjeka u široj javnosti i biti korak na putu da se temeljito sagleda veličina Milke Ternine.

Marija Barbieri